

درس دوم

پر پرواز *

سرمایه کوچوری (انسان) را نام ببرید

(پرواز)

اللهم

جامع ترین و اصلی ترین هدف زندگی چیست؟

در درس پیشین دانستیم که جامع ترین و اصلی ترین هدف زندگی انسان، تزدیکی و تقرب به خداست. رشد و کمال انسان و در نتیجه رستگاری او فقط با گام برداشتن به سوی این هدف میسر می شود. اولین گام برای حرکت انسان در این مسیر، شناخت انسان است؛ یعنی شناخت سرمایه ها، توانایی ها و استعداد های او و چگونگی به کار گیری این سرمایه ها و همچنین شناخت موانع حرکت انسان در مسیر تقرب به خداوند و نحوه مقابله یا اجتناب از این موانع.

به همین دلیل است که خودشناسی سودمندترین دانش ها شمرده شده است.
دوره لازم برای حرکت در مسیر رسیدن به هدف نبوی

به راستی خداوند متعال چه جایگاهی برای انسان در نظام هستی قائل است؟

برای گام برداشتن انسان در مسیر تقرب به خدا، چه توانایی هایی در وجود او قرار داده است؟ و سرانجام اینکه مهم ترین موانع تقرب به خدا و رسیدن انسان به کمالات و زیبایی ها چه چیزهایی

است؟

۱- از رابطه دینی باک نمی آید که در دنیا را سخره می کند به عزیز

۲- در جامعه اسوئیل باید برای نماز تبلیغ کرد و نماز سردار

۳- نماز منظر و حیره دینی است

موضوع:

۲- استغفار از عقل برای استغفار حق از باطل مهم است

اهمیت استغفار از

قدرت تعقل

* این درس با استفاده از کتاب «انسان در قرآن»، اثر استاد شهید مرتضی مطهری، تدوین شده است.

۱- غرر الحکم، تمیمی آمدی، ح ۹۸۶۵

۲- شنواری و تعقل موجب هدایت می شود

هم این جواب درسته هم داخل تدبر

رسد کمال و رستگاری اش را چون میسر می شود

خداوند را چه قدر می شناسید؟

جایگاه ویژه انسان در نظام هستی را تعیین کنید؟
سرمایه های انسان (خداوند چه جایگاه ویژه ای برای انسان در نظام هستی قائل است؟)
خداوند آنچه در آسمان ها و زمین است، برای انسان آفریده و توانایی بهره مندی از آنها را در وجود او قرار داده است. اینها نشان می دهد خداوند متعال انسان را گرامی داشته و برای انسان در نظام هستی جایگاه ویژه ای قائل شده است. (خداوند با چه هدفی سرمایه ها را اختیاراتان قرار داده است؟)

همچنین، خداوند متعال برای اینکه انسان بتواند در مسیر رشد و کمال خود حرکت کند و به هدف خلقت یعنی تقرب به خدا دست یابد، سرمایه هایی در اختیارش قرار داده است. برخی از این سرمایه ها عبارت اند از:
۱- پروردگار، به ما نیروی عنایت کرده تا با آن بیندیشیم و مسیر درست زندگی را از راه های غلط تشخیص دهیم. حقایق را دریابیم و از جهل و نادانی دور شویم.

نام این توانایی چیست؟ ... توانایی ...
① (عدم تعقل در شناخت حق و از جمله آثار گمراهی زندگی و ناسازگاری است)

تفسیر (۲) ...
... در بهره علم استفاده از عقل در انتخاب راه درست ...

با توجه به ترجمه آیات زیر بگویید هر آیه به کدام یک از آثار دیگر بهره گیری انسان از عقل اشاره دارد؟
■ آنها هنگامی که مردم را به نماز فرا می خوانید، آن را به مسخره و بازی می گیرند؛ این به خاطر آن است که آنها گروهی هستند که تعقل نمی کنند.
سوره مائده، آیه ۵۸

■ و می گویند: اگر ما گوش شنوا داشتیم یا تعقل می کردیم، در میان دوزخیان نبودیم.
① استفاده از عقل برای تشخیص حق از باطل مهم است. شنوایی و تعقل موجب هدایت می شود.
سوره ملک، آیه ۱۰

منظور از وجود اختیار در () برای رسیدن به هدف چیست؟
(اهمیت استفاده از قدرت عقل)

۲- خداوند، ما را صاحب اراده و اختیار آفرید و مسئول سرنوشت خویش قرار داد. سپس راه رستگاری و راه شقاوت را به ما نشان داد تا با استفاده از سرمایه عقل راه رستگاری را برگزینیم و از شقاوت دوری کنیم.

۱- که کدام موصوف این راه دارد
۲- که کدام سرمایه وجودی این راه دارد
سر- نقش اختیار ما راه را به او نشان دادیم
إِنَّا هَدَيْنَاهُ السَّبِيلَ

إِمَّا شَاكِرًا وَإِمَّا كَفُورًا
یا سپاسگزار خواهد بود و یا ناسپاس^۲

برای این ویژگی، نام مناسب انتخاب کنید: ... قدرت انتخاب و اختیار

۱- سوره لقمان، آیه ۲۰
۲- سوره زمر، آیات ۱۷ و ۱۸
۳- سوره انسان، آیه ۳

۳- او سرشت ما را با خود آشنا کرد و گرایش به خود را در وجود ما قرار داد. از این رو هر کس در خود می نگرد و یا به تماشای جهان می نشیند، خدا را می یابد و محبتش را در دل احساس می کند
مطابق وراثت

ازلی بودن

«هیچ چیزی را مشاهده نکردم، مگر اینکه خدا را قبل از آن، بعد از آن و با آن دیدم»

گاهی غفلت‌ها سبب دوری ما از او و فراموشی یاد او می شود، ولی باز که به خود باز می گردیم، او را در کنار خود می یابیم و می گوئیم:

(مطابق آیه او نزدیک تر است)

دوست نزدیک تر از من به من است وین عجب تر که من از وی دورم

چرا کنم با که توان گفت که او در کنار من و من مجرمم
شست خداوندی و خداوندی

فجوات (سبب خدا است)

برای این ویژگی، نام مناسب انتخاب کنید: ...

۴- خدای متعال، شناخت خیر و نیکی و گرایش به آن و شناخت بدی و زشتی و بیزاری از آن را در وجود ما قرار داد، تا به خیر و نیکی رو آوریم و از گناه و زشتی پرهیزیم. از این روست که همه ما فضالتی چون صداقت، عزت نفس و عدالت را دوست داریم و از دورویی، حقارت نفس، ریا و ظلم بیزاریم.

سوگند به نفس و آن که سامانش بخشید

و نفس و ما سواها

آن گاه بدکاری‌ها و تقوایش را به او الهام کرد.

فَالهَمَهَا فُجُورَهَا وَتَقْوَاهَا

برای این ویژگی، نام مناسب انتخاب کنید: ...

پیام حدیث امام علی (ع): ۱- تجلی خداوند در سر است (خداوند نور هستی است)
۲- موجودات در همه حال به فکرند و نیاز دارند

۱- علم الیقین، ملا محسن فیض کاشانی، ج ۱، ص ۴۹

۲- گلستان سعدی

۳- سوره شمس، آیات ۷ و ۸

۳- خداوند ساری فطری است
همین که سرش را بر خدا رانانیده می آید باز هم او را می شناسد و در زمان

سختی به او پناه می برند

که سبب باعث موجب تا و در او... که را

نفس لوام در رسیدن به هدف چیست؟

عقل

۵- گرایش انسان به نیکی ها و زیبایی ها سبب می شود که در مقابل گناه و زشتی واکنش نشان دهد و ان گاه که به گناه آلوده شد، خود را سرزنش و ملامت کند و در اندیشه جبران آن برآید. قرآن کریم، عامل درونی این حالت را «نفس لوامه»؛ یعنی نفس سرزنشگر، نامیده و به آن سوگند خورده است.
و لا أقسم بالنفس اللوامة
و سوگند به نفس ملامت کننده

نام دیگر این عامل درونی را بنویسید: پیشوایان (پیشوایان) ...
علاوه بر این سرمایه های بزرگ، خداوند، پیامبران و پیشوایان پاک و دلسوزی را همراه با کتاب راهنما برای ما فرستاد تا راه سعادت را به ما نشان دهند و در پیمودن راه حق به ما کمک کنند.

سرمایه و هدف (جواب سوال دوم از درس پنجم) چشم سبب میان سرمایه ها و هدف که خود دارد

۳) هدف و مسیر حرکت هر کس با توانایی ها و سرمایه هایش هماهنگی دارد. اگر کسی سرمایه ای اندک داشته باشد، به کاری کوچک روی می آورد. ولی هر چه بر این سرمایه افزون گردد، هدف های بزرگ تری را می تواند مدنظر قرار دهد و به کارهای ارزشمندتری رو آورد.
انسان سرمایه های عظیم و ارزشمندی همچون عقل، وجدان و راهنمایان الهی و ... دارد؛ سرمایه هایی که حیوانات و گیاهان از آن برخوردار نیستند. از آنجا که ما بیش از حیوانات سرمایه و استعداد داریم، قطعاً هدف و مسیر ما نیز باید متفاوت از آنها باشد. پس چگونه می توانیم به کاری که در حد و اندازه حیوانات است، قانع شویم و در همان سطح بمانیم. هدف ما باید به وسعت سرمایه هایمان باشد.

اگر هدف از خلقت ما خوردن، خوابیدن و شهوت رانی در این دنیای چند روزه بود، آیا به سرمایه هایی همچون عقل و وجدان و پیامبران نیاز داشتیم؟ عقلی که با دوراندیشی، ما را از خوشی های زودگذر منع می کند و وجدانی که با محکمه هایش، ما را از راحت طلبی باز می دارد. اگر بنا بر خوردن و خوابیدن باشد، حیوانات از ما خوش تر زندگی می کنند! چون نه عقل دارند که مانع آنان باشد و نه وجدانی که گاه و بیگاه آنان را سرزنش کند. آیا هدف از خلقت این خوردن و خوابیدن است توضیح دهید

درست که به صورت نشأت و برخاسته و سبب هم علت

۱- سورة قیامت، آیه ۲

از رویه نفس اماره
از رویه شیطان

موانع رسیدن به هدف (عوامل سقوط و تهاون - دور ماندن از عرف) ۱

خدای متعال، علاوه بر اینکه عوامل رشد و کمال را به ما نشان داده، عوامل سقوط و گناه و دور ماندن از هدف را نیز به ما معرفی کرده است. خداوند متعال نفس اماره را مخلوق آدم ما معرفی می کند؟

۱- نفس نفس اماره در سقوط انسان و دور شدن از عرف را تعیین کننده

۱- او به ما یادآوری می کند که (عاملی درونی، انسان ها را

برای رسیدن به لذت های زودگذر دنیایی، به گناه دعوت می کند

و از پیروی از عقل و وجدان باز می دارد. میل سرکشی که

در درون انسان طغیان می کند و وی را به گناه فرامی خواند،

«نفس اماره»؛ یعنی فرمان دهنده به بدی ها نامیده می شود. این

عامل درونی همان است که حضرت علی علیه السلام درباره اش فرموده

است:

«دشمن ترین دشمن تو، همان نفسی است که در درون

توست» ۲. موضوع نفس اماره عامل درونی همراه کننده

شیطان در راه و دور شدن از عرفش صفتش را اقامی کند

۲- همچنین، خداوند از عاملی بیرونی خبر می دهد که خود را برتر از آدمیان می پندارد و سوگند یاد

کرده که فرزندان آدم را فریب دهد و از رسیدن به بهشت باز دارد. کار او وسوسه کردن و فریب دادن

است و جز این، راه نفوذ دیگری در ما ندارد ۴ این خود ما هستیم که به او اجازه وسوسه می دهیم یا

راه فریب را بر او می بندیم. خداوند شیطان را مخلوق آدم ما معرفی می کند جواب سوال یک اندیشه و تحقیق

همین دشمن، در روز قیامت که فرصتی برای توبه باقی نمانده است، به اهل جهنم می گوید:

«خداوند به شما وعده حق داد؛ اما من به شما وعده ای دادم و خلاف آن عمل کردم. البته من بر شما

تسلطی نداشتم؛ فقط شما را به گناه دعوت کردم. این خودتان بودید که دعوت مرا پذیرفتید. امروز خود

را سرزنش کنید نه مرا. نه من می توانم به شما کمکی کنم و نه شما می توانید مرا نجات دهید» ۵.

در دنیا و آخرت

نام این دشمن چیست؟ عاجل بیرون شیطان (ایلیس)

شیطان عامل بیرون همراه کننده

۱- سوره یوسف، آیه ۵۳

۲- أعدی عدو ک نفسک الی بین جنبتک (ج ۵، ص ۶، المحجة البيضاء، فیض کاشانی)

۳- سوره ص، آیه ۸۲

۴- سوره نحل، آیات ۹۸ تا ۱۰۰

۵- سوره ابراهیم، آیه ۲۲

سوره مائده ۱- ایجاد کینه در دشمنان مردم + غافل کردن ایشان از یاد خدا و نماز
 سوره انفعا ۲- زیبا و لذت بخش کردن کسان را در آن نگاه
 سوره محمد آیه ۲۵- سرگرم کردن به آرزوهای سرابگونه دنیا (جواب درست)

تسلی

با توجه به ترجمه آیات زیر بگویید شیطان از چه راه‌هایی انسان را فریب می‌دهد؟

- شیطان می‌خواهد به وسیله شراب و قمار، در میان شما عداوت و کینه ایجاد کند و شما را از یاد خدا و نماز باز دارد. ان‌ها از نماز و یاد خدا
- و شیطان، هر کاری را که [گناهکاران] می‌کردند، در نظرشان زینت داد. زینت و زینت‌ها را در آن نگاه
- کسانی که بعد از روشن شدن هدایت برای آنها، پشت به حق کردند، شیطان اعمال زشتشان را در نظرشان زینت داده و آنان را با آرزوهای طولانی فریفته است.

سوره مائده، آیه ۹۱

سوره انفعا، آیه ۴۳

سوره محمد، آیه ۲۵

۱. غافل کردن از یاد خدا و نماز. ۹۱
۲. زیبا و لذت بخش کردن کسان را در آن نگاه.
۳. سرگرم کردن ایشان به آرزوهای طولانی (سراب‌نوی).
۴. ایجاد کینه در دشمنان مردم. ۹۱

پاسخ سوالات شما

چرا خدا شیطان را آفرید تا انسان‌ها را گمراه کند؟

در ابتدا باید بدانیم که خداوند شیطان را شیطان نیافرید! به این دلیل که او هزاران سال هم‌نشین فرشتگان بود و خدا را عبادت می‌کرد اما در نهایت بنای طغیان و سرکشی گذاشت و مسیر انحراف را برگزید. پس خداوند از همان اول موجودی به‌عنوان شیطان با درونی پلید و شیطانی نیافریده بود بلکه این خود او بود که از اطاعت خدا اجتناب کرد و راه دیگری برگزید. همچنان که خداوند، از ابتدا فرعون را با صفت فرعون و ستمگری خلق نکرده بود، بلکه خداوند انسانی آفرید که شایستگی رشد و کمال داشت اما خودش با میل و اختیار خود، راه غلط را برگزید.

نکته دوم اینکه شیطان هیچ کس را وادار و مجبور به گناه نمی کند، بلکه شیطان تنها انسان را دعوت به گناه می کند و انسان می تواند به دعوت شیطان پاسخ نه بدهد و او را ناامید کند. نکته آخر اینکه، علت گناه انسان فقط و فقط شیطان نیست. اگر شیطان هم نبود، نفس اماره نیز انسان را به گناه تشویق می کرد. انسان در کنار ویژگی های فطری که او را به سمت خیر راهنمایی می کنند، دارای غرائز حیوانی نیز هست و اگر زمام خود را به این غرائز دهد، جز به مسائل حیوانی نمی اندیشد. شیطان در این میان فقط به کمک نفس اماره می آید و انسان را به غرق شدن در این غرائز دعوت می کند، اما در پذیرش این دعوت، هیچ اجباری نیست.

جواب داخل کتاب هست اینطور هم درست

اندیشه و تحقیق! پیغمبر این بیان با چه اختیار و مسئول خویش است و شیطان جز و سوخته

کردن و فریب دادن کار دیگری نه توانا انجام دهد.

- ۱- آیا وجود شیطان، مانع اختیار و اراده مادر تصمیم گیری ها می شود؟
- ۲- چه رابطه ای میان «توانایی ها و سرمایه ها» و «هدف» وجود دارد؟
- ۳- خداوند، شیطان را از درگاه خود راند و برای همیشه او را طرد کرد، چون فرمان خدا را برای سجده بر انسان اطاعت نکرد. حال، دیدگاه و احساس خود را نسبت به انسان هایی که حاضر نیستند در برابر خدا سجده کنند و بندگی شیطان را می پذیرند، بیان کنید. (اختیاری)

..... هدف و مسیر حرکت هر کسی با توانایی ها و سرمایه ها که در اختیارش دارد از کسی سرمایه ای کمتر داشته باشد، به کاری کوچک روی می آورد ولی هر چه برای سرمایه افزون گردد، هدف های بزرگتری را می تواند مد نظر قرار دهد و به کارهای بزرگتری رو آورد.

چرا خداوند شیطان را آفرید؟

- ۱- خداوند از همان اول شیطان را موجودی به عنوان شیطان با درونی بلند و شیطان بنا فرید بلکه این خود او بود که از اطاعت خدا اجتناب کرد (۲) علت گناه آن که فقط و فقط شیطان نیست، آن شیطان نبود نفس اماره نیز او را به گناه تشویق می کرد، شیطان به کمک نفس اماره می آید.